

El record d'un home senzill

Erudit, advocat, historiador i home compromès amb el seu país. Arcadi García i Sanz fa gairebé tres mesos que ens va deixar per sempre. S'acabava així tota una vida dedicada als estudis sobre els Furs, sobre el Consolat de Mar i sobre la història dels valencians.

Amb gest senzill i pla —com era costum en ell—, Arcadi García i Sanz va faltar encara no fa tres mesos, a casa seua, a la Vall d'Uixó. La seua mort va esdevenir una pèrdua irreparable, gairebé insubstituïble, en la cultura catalana d'aquest segle XX. A setanta-un anys, la seua salut no va poder suportar les sotragades que sofria el seu cor i que a poc a poc li anaven restant força. Acabava així una vida dedicada plenament a la investigació del passat dels valencians, dels catalans, i en definitiva, de la seua gent. Una mort sentida que li arribà per sorpresa i que ha deixat un buit en el panorama intel·lectual valencià.

Arcadi García i Sanz va nàixer a la Vall d'Uixó (Plana Baixa) l'any

1926, al si d'una família benestant. El seu pare, Honori Garcia, nascut també a la Vall, era el notari de la població veïna d'Artana —feina que en aquella època significava diners i un cert prestigi— i propietari d'unes poques terres que els va permetre no patir per res. De sempre, Arcadi i la seua germana van haver de seguir el pare allà on aquest trobava destinació en la carrera notarial. De la Vall d'Uixó es van desplaçar a Santa Bàrbara (Montsià), cap a 1930. I un any abans de començar la guerra civil es mudaren a Vic. El jove notari no es va resignar a viure i treballar en llocs de poc rang professional i sempre va buscar un ascens de categoria.

El pare va fer un paper fonamental en la vida d'Arcadi. Tot i que es

dedicava als afers de la notaria, Honori era un entusiasta de la investigació històrica i un home compromès amb la cultura i la llengua dels valencians. Va pertànyer, per exemple, a la Societat Castellonense de Cultura des de la seua fundació. I com a membre d'aquesta entitat, va participar en la signatura de les Normes del 32. Unes normes que buscaven racionalitzar i donar coherència a la llengua dels valencians. La seua tasca cultural, però, no es va aturar ací. A pesar de la mancança d'investigacions històriques, Honori va encetar una línia de recerca que a la llarga seria continuada pel seu fill: l'estudi del dret foral valencià. Aquell dret que va conferir a l'Antic Regne de València una persona-

ARXIU

litat pròpia i diferenciada, al llarg del temps.

Home entès en lletres, Honori Garcia va ser director del Centre de Cultura Valenciana –l'entitat que ara és la secessionista Real Academia de Cultura Valenciana–. Fundar el Patronat d'Estudis Osonencs de Vic. I va ser també arxiver del fons de protocols notarials de la capital osonenca. La seua llavor intel·lectual va ser fecunda. També, i dit de passada, va ser professor particular dels seus fills quan la guerra va impedir als infants d'anar a l'escola. En aquest ambient propici, Arcadi es va veure abocat a treballar el dret, la història, la cultura, talment com el seu pare ho havia fet. Amb la mateixa quotidianitat Aquesta va esdevenir a *grosso modo* l'herència que va rebre.

Després de la infausta guerra civil, Arcadi va continuar els seus estudis. Va cursar el batxillerat a Vic i l'any 1943 va aprovar l'examen d'estat a la Universitat de Barcelona. El dret i la filosofia van ocupar els dies d'aquest jove en una ciutat que vivia els anys incerts de la postguerra. Mentre va viure a Vic es va impregnar a bastament de la cultura clàssica. El fàcil accés als arxius notarials i eclesiàstics li van permetre conèixer en profunditat el llatí, a més a més d'esdevenir un bon paleògraf. "Recorde que era capaç de citar els Furs en llatí com si realitzara la tasca quotidiana més senzilla", apunta l'eminent filòleg i col·laborador seu Germà Colom. Això va ser possible gràcies al període de formació humanística que va rebre als arxius vigatans. Sense aquest cos doctrinal, els seus fills confirmen que no haguera pogut desenvolupar mai la seua tasca intel·lectual.

La llarga amistat amb Fuster.

En 1946 es va desplaçar de Barcelona a València per acabar la llicenciatura en dret. La seua mare estava encapritxada que el seu fill estudiara al cap i casal valencià. En aquests anys, es va relacionar amb un altre alumne que pretenia ser advocat i que temps després es va convertir en un referent intel·lectual de primer ordre: l'assagista de Sueca Joan Fuster. El fill d'Arcadi

–Arcadi Garcia també de noms assenyala que Fuster i el seu pare mantenien una amistat que no es circumscribia estrictament al compromís cultural i polític amb el país. "A causa de l'escàs i selecte nombre d'universitaris que hi havia llavors, mon pare es va relacionar amb bona part dels estudiants del País Valencià i Catalunya que temps després esdevindrien bé càrrecs polítics, bé intel·lectuals o estudiosos... I és més encara, com que a les Illes Balears no existia cap centre universitari, també va conèixer molts mallorquins que es van traslladar a Barcelona o a València per estudiar. Una d'aquestes amistats, és clar, va ser Joan Fuster." Ben mirat, Arcadi i Joan Fuster s'assemblen en part de les seues trajectòries vitals. Ni l'un ni l'altre van eixir mai dels seus pobles per aprendre tot el bagatge cultural de què van disposar i que els va donar prestigi. Tots dos van estudiar lleis. Es preocuparen per la història i la cultura del seu país i van agafar, en la mesura de les seues possibilitats, un fort compromís amb la seua gent. Com Vicent Ventura ha certificat: "una xamba de la genètica".

Arcadi, una vegada acabada la carrera a València, va retornar a Vic per treballar en la Biblioteca d'Arxius Notarials que depenia de l'Església. Era la primeria dels anys cinquanta, quan juntament

amb altres personalitats vigatanes va fundar i consolidar la revista *Ausa*, una publicació d'estudis històrics amb una notable reputació que a hores d'ara continua la seua tasca. En *Ausa*, Arcadi va començar a publicar els seus articles, la majoria dedicats a estudis de medievalística. Tanmateix, els tombs de la vida el van conduir altra vegada cap a la Vall d'Uixó, a la casa que el va veure nàixer. L'advocat Lluís Revest, membre de la Castellonca de Cultura i del Cos Facultatiu d'Arxius, el va contractar perquè estudiara la documentació medieval i el dret local de les comarques de Castelló.

Honori Garcia, el seu pare, va morir sobtadament, i molt jove, el

Dalt, un madur Arcadi Garcia, amb la seua muller Montserrat i els seus quatre fills, a mitjan dècada dels seixanta. A sota, un jove Arcadi, abillat d'abric i esquis, a Viella, quan estava enrolat en les milícies universitàries.

ARXIU

■ Psicopedagogia

(2n cicle)

■ Dret

■ Humanitats

(també accés a 2n cicle des d'altres estudis universitaris)

■ Filologia Catalana

■ Ciències Empresarials i Administració i Direcció d'Empreses

■ Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes

■ Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió

■ Graduat Multimèdia *

(titulació conjunta amb la UPC)

T'oferim l'oportunitat d'estudiar sense desplaçaments, comptant amb tota la informació al teu abast i utilitzant de forma fàcil les tecnologies més avançades, perquè t'hi vagis familiaritzant a les portes d'un nou mil·lenni.

La UOC és una universitat que l'estudiant s'endua a casa, sense barreres d'espai ni de temps. Ja hi han conformat 7.000 persones d'arreu de Catalunya i del món, estudiants que via Internet, i des de la Vall d'Aran, la Cerdanya o Andorra o bé des de ciutats com Brussel·les, Luxemburg, Ginebra, Viena, Pekin o Nova Jersey, cursen els seus estudis a la UOC.

Sol·licitud d'accés: del 14 de setembre al 17 d'octubre de 1998.

Inici període lectiu: febrer de 1999.

* Inici: setembre de 1999.

Universitat
Oberta
de Catalunya

¡ 902 141 141

www.uoc.es

i també als centres de suport de la UOC a Barcelona, Lleida, Manresa, Reus, Sabadell i Salt.

La Universitat Oberta als nous temps

1953. Fins el moment, la tasca investigadora d'Arcadi Garcia havia estat més pobra en quantitat. És després de la desaparició paterna que es va llançar per complet a la investigació històrica, tot recollint-ne el testimoni. Va continuar les amistats que el seu pare havia deixat: el notari català Raimon Noguera, el catedràtic Josep Maria Font Rius, l'advocat Lluís Revest...

Certament fou Lluís Revest qui va posar en contacte a principis dels anys 60 Arcadi i Germà Colón, autors del monumental estudi sobre els Furs. "Era molt sabut i mai se n'enorgullia. Començarem a treballar conjuntament a partir de 1963, si mal no recorde. El dia que ens vam conèixer vam parlar de Francesc d'Eiximenis i el seu furibund antipagesisme. Sembla mentida, però aquesta conversa va transcórrer ràpida. Ben a punt d'acabar, em va comentar que els Furs no estaven estudiats. Seguidament, em va preguntar si ho podríem fer nosaltres. Així de senzill va ser. Tot i que vam tardar un temps a dedicar-nos a investigar-los. I ara, els estudis estan acabats després de trenta-cinc anys. Malgrat tot, no veig cap tipus de patriotisme que justifique aquest estudi. Senzillament hi estàvem interessats". El castellanenc Germà Colom, professor del Romanischer Seminar de Basilea, ha estat el company de viatge en l'aventura de la seua vida: l'estudi dels Furs valencians.

L'obra de la seua vida. Colom ha treballat la vessant lingüística i Arcadi, la jurídica. Vuit volums, més els índexs, són el fruit d'aquest llarg procés. Un procés que s'ha desenvolupat des de la Vall d'Uixó i de Basilea, en un temps en què els ordinadors i els telèfons encara no eren el pa de cada dia. I quan les institucions i les universitats no donaven diners per estudiar la història del País Valencià. Uns Furs que també són una realitat perquè l'editor barceloní Casacuberta —amb qui Arcadi mantenia una excel·lent relació— es va entossudir a publicar. "Ens hem pagat totes les fotocòpies, tota la correspondència... I tanmateix ha pagat la pena. Els Furs són l'obra de la vida, l'obra

d'Arcadi. L'estudi d'aquest còdex legal el consideràvem un simple divertiment, perquè no ens donava cap benefici. I ací tenim els resultats", apunta Colom.

El 1957, Arcadi es va casar a Vic amb Montserrat, una pubilla vigatana de casa de pagès, i es van establir a la Vall, on Arcadi tenia la feina d'advocat en diversos despatxos com a passant. Els plets i les petites denúncies esdevingueren el suport econòmic que li va permetre dedicar-se a l'estudi històric. Alhora, com és normal, la família no parava de créixer. Quatre fills, Arcadi, Aureli, Josep Maria i Honori vingueren al món. Uns fills que recorden el pare sempre al seu despatx, ple de llibres desordenats, d'una vella màquina d'escriure i de paperassa jurídica. Sempre allunyat de fer carrera en les institucions franquistes i en les antiquades universitats. El 1962, entra a formar part del Consell de Redacció del *Butlletí de la Societat Castellonenca de Cultura*, publicació que també el seu pare havia fundat, i que amb *Ausa* ha estat la revista que recull la majoria dels seus articles de recerca.

Un doctorat que feia justícia. En recompensa per aquests treballs històrico-jurídics, el 1973 va ser nomenat membre de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona. Arcadi va combinar aquests reconeixements acadèmics i cívics —ja començava a ser reconegut pels catedràtics i historiadors del dret— amb les feines d'assessoria en diverses empreses mercantils. A banda de la colossal obra dels *Furs*, Arcadi es va obsessionar amb el dret marítim de l'antiga Corona d'Aragó. Fruit d'aquest deler, va enllestir l'estudi del *Llibre del Consolat de Mar*, al llarg de la dècada dels setanta. Aquest monogràfic, que va comptar també amb la inestimable col·laboració de Germà Colom, fou la base de la tesi doctoral que va llegir a la Universitat de Barcelona l'any 1983, amb la qual va obtenir el premi extraordinari de doctorat.

Amb el doctorat a les mans, va iniciar un lent acostament al món

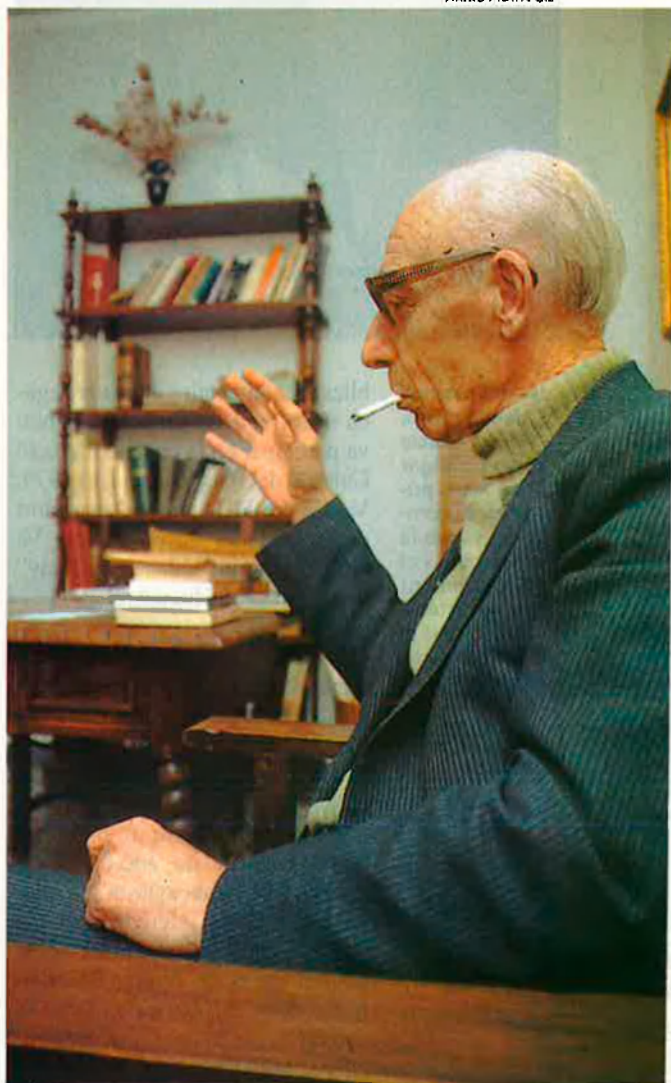

ARXIU

A l'esquerra, assegut al costat de la seua germana, Arcadi Garcia a l'edat de quatre anys. Acompanyat de les passejadores i d'uns massovers, la foto es va prendre a la casa on va viure els darrers vint-i-cinc anys de la seua vida.

Arcadi es va obsessionar amb el dret marítim de la Corona d'Aragó. Fruit d'aquest deler, va estudiar el 'Llibre del Consolat de Mar'.

de la docència. Un món que havia bandejat fins el moment. En primer lloc, va ser professor en instituts de formació professional a Onda i a la Vall d'Uixó, i temps després en el Col·legi Universitari de Castelló, que depenia en 1989 de la Universitat de València. Cap a 1987, quan ja era professor universitari d'institucions jurídiques, va decidir donar-se de baixa dels col·legis professionals i, per consegüent, de la pràctica de l'advocacia, la feina que l'havia mantingut ocupat des dels anys seixanta. Els honors no paraven de ploure-li: membre de la Institució Alfons el Magnànim, premi Ferran Armengol de l'Institut d'Estudis Catalans... La presència en actes pú-

ARXIU / RAFA GIL

Amb l'estrena democràtica, Arcadi Garcia es va prodigar en actes públics. El compromís amb la seua gent i el coneixement de la història del seu país el van convertir en un referent cívic del País Valencià.

blics i reivindicatius era cada vegada més freqüent. En aquest sentit, va participar en la creació d'Acció Cultural del País Valencià, el 1979. Va ser president fins la seua mort de la fundació Ausiàs March. Va rebre el guardó "Valencià de l'any" de la Fundació Huguet, el 1982...

Un home de poca política. Amb tot, no va ser un prohom que gaudira de la popularitat. Més aviat s'estimava la tranquil·litat del seu despatx, envoltat de milers de llibres. "Que no em coneixen? És normal. Tampoc no m'han tirat bombes ni m'han succeït altres desgràcies". Amb aquesta senzillesa, i amb clares referències al seu amic Fuster, comentava les seues poques ganes de figurar. "Era un home de poca política", matisa el seu fill Arcadi, i continua: "Va optar pel treball rigorós i en silenci.

No va tenir mai pretensions de ser cap patum. Ni deixà el poble per fer carrera. Volia treballar a la seua marxeta, sense que ningú el molestara. Com ens deia, sempre ha fet el que li ha vingut de gust. I estava content d'haver-ho intentat." De la mateixa manera, tampoc no va demostrar gaires ambicions en el món universitari. Investigava per gust. Ja passats els seixanta anys, entra a formar part de la Universitat de València, primer, i de la Jaume I, després. I si hi va entrar va ser per la insistència de molts amics professors i dels seus fills.

Arcadi pertanyia a la vella escola d'erudits. El seu treball ens recordava el d'aquells investigadors del

companys", ens comenta Vicent Garcia Edo, company i professor d'història del dret de la Jaume I.

Humil conversador, es va jubilar de professor en l'any 1991, quan era degà de la Facultat de Ciències Jurídiques. En 1990, la Generalitat Valenciana li va atorgar el Premi d'Honor de les Lletres Valencianes. Un anys abans, havia entrat a formar part del Consell Valencià de Cultura —un càrrec que va ocupar amb desgana, s'hi deixava caure molt poc—. El 1995, la Generalitat de Catalunya li va concedir la creu de Sant Jordi. Tot plegat, uns reconeixements que valoren l'actitud intel·lectual i cívica d'aquest jurista.

Un advocat que va ser poc amant de la vida de casino. La reclusió en l'estudi no li ho permetia. Solament s'acostava al bar a negociar les partides de taronges que tenia als seus horts. Tanmateix, i com acostumaven a dir els seus veïns: "Arcadi era un home molt sabut, i molt bo". Havia estat membre de totes les associacions de la Vall d'Uixó. Fumador impenitent d'aquella vella picadura, no va voler adaptar-se al modern tabac de capseta. Arcadi se n'orgullia... Solia dir que només ell i el cardenal Taracón mantenien aquest costum.

Des de feia dos anys, Arcadi tenia problemes de salut. En els darrers mesos havia patit un hemiplègia. A poc a poc, però, va anar recuperant-se, mentre treballava en els seu darrer llibre que encara no està publicat i es dedicava a una de les seues passions: l'estudi dels vaixelles rodons. Alhora donava per acabada l'edició dels Furs, que veuran la llum a principi de l'any vinent. El vell despatx, reblert d'armaris a vessar de llibres, amb el seu telèfon gris, amb una senyera esfilagarsada, amb aquell globus terraqui esgrogueït, amb tots els Furs desgranats, és completament buit. Els seus fills no s'han atrevit a remenar la immensa biblioteca. Ara, és la viva reproducció de l'indret on Arcadi Garcia va desenvolupar tota la seua tasca. Una tasca silenciosa, però, d'un erudit compromès amb el seu país.

Salvador Giménez

Arcadi pertanyia a la vella escola. El seu treball recorda els investigadors del XIX que tenien poca bibliografia i ho suplien amb idees pròpies.